

De tachtigers

Een literaire beweging die breekt met burgerlijkheid

De tachtigers maakten een einde aan de brave literaire tradities in Nederland. Schrijvers als Lodewijk van Deyssel, Willem Kloos en Louis Couperus rekenden in hun romans en gedichten af met burgerlijkheid. Schoonheid was het nieuwe ideaal.

De twintigste eeuw is nog niet begonnen. De Nederlandse literatuur is een beetje in slaap gesukkeld. Maar de jonge Amsterdammer Lodewijk van Deyssel schudt zijn lezers wakker:

"In ons leven de hartstochten en gedachten hun tegelijk zeer krachtig en zeer fijn geworden leven uit. Wij hebben tienmaal meer verstand, tienmaal meer liefde, tienmaal meer verontwaardiging, tienmaal meer deugd of wil, dan gij. Wij zijn het opperste leven. Wij zijn de Koningen van het leven."

Van Deyssel heeft vrienden. Aan het eind van de 19e eeuw zijn deze jonge Amsterdamse kunstenaars vol van het leven en vol van zichzelf. Hun stad ontwaakt en wordt een bruisende metropool. Overal wordt gebouwd. Er verschijnen nieuwe wijken, zoals de Pijp, treinen rijden tot aan de binnenstad, elektriciteit verlicht de etalages,. Niemand weet wat de volgende eeuw zal brengen.

In de kroeg komt een jonge generatie schrijvers bij elkaar, de Tachtigers. Van Deyssel is erbij, net als Willem Kloos en Albert Verwey. Jongens zijn ze nog. De toekomst, dat weten ze zeker, is aan hen. En bij die nieuwe eeuw hoort nieuwe poëzie, nieuw romankunst. En dus moet er worden afgerekend met de oude literatuur- met een boodschap, en met de oude generatie die hem schrijft, de dominee-dichters zoals Nicolaas Beets.

"Dankt allen God en weest verblijd Omdat gij Nederlanders zijt"

Willem Kloos schrijft:

"De heele boel was suf in dien tijd, waarover wij het hebben. De letterkundigen, het publiek waren letterlijk in slaap gevallen."

En van Deyssel, in een van zijn bekende tirades: "Wij zijn mensen, begrijpt gij dat, suffice broekjes van de vorige generatie, wij zijn mensen met groote, diepe, heftige aandoeningen; wij schrijven onze zielen op vellen papier, ze worden gedrukt, ze komen uit".

Zulke taal zijn Nederlandse lezers in 1880 niet gewend. Ook in die tijd geven mensen hun gevoel niet gauw de vrije loop. Ze zijn gewend aan bepaalde normen van fatsoen en wellevendheid. De jonge schrijvers... ook de Hagenaar Louis Couperus, maken romans waarin de hoofdpersonen gek worden van de gezapige burgerlijkheid:

Barstte hij dan nooit eens uit in een vlaag van passie, in een hartstochtelijke betuiging over.... over wat ook maar! Bleef hij dan altijd zoo, kalm, kalm, eeuwig kalm, eeuwig gelijkmoedig; gevoelde hij dan nooit iets, dat in zijn hart worstelde met iets anders, iets, dat in hem ziedend bruiste en zich in een stortvloed van woorden moest uiten? Zou hij zich

door niets laten ontroeren, zich door niets laten schudden uit die rust, die bijna lethargie scheen...!"

Plotseling konden Nederlandse lezers in het hoofd van een personage kijken. Romanfiguren waren nog nooit zo echt geweest. De Nederlandse literatuur is na de Tachtigers nooit meer hetzelfde geworden.